नेपाल सरकार

सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

(स्थानीय तह समन्वय शाखा)

सिँहदरबार, काठमाण्डौं

पत्र संख्याः २०७४/७५

चलानी नं. 226

मिति : २०७५।०३।०५

विषय : बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धमा ।

श्री महा/उप-महा/नगरकार्यपालिकाको कार्यालय,
श्री गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,
(बहुक्षेत्रीय पोषण योजना लागू भएका सबै)

नेपाल सरकार र युनिसेफको सहयोगमा बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम ताहाँ महानगरपालिका, उप-महानगरपालिका, नगरपालिका र गाउँपालिकामा कार्यान्वयनमा रहेको विदितै छ । विगत आ.व. जस्तै आ.व. २०७५/७६ पनि बहुक्षेत्रीय पोषण योजना लागि बजेट उपशिर्षक नं: ३६५८४७ बाट सशर्त अनुदानको व्यवस्था भएको छ । उपरोक्तानुसार स्थानीय तहको लागि विनियोजन गरिएको बजेट यसै साथ संलग्न गरिएको छ। उक्त बजेट तथा त्यस स्थानीय तहबाट छुट्याईएको बजेट समेत समावेश गरी यस कार्यक्रमका क्रियाकलापहरुको लागि विनियोजित कूल बजेट एकीन गरी बार्षिक योजना तर्जुमा गर्नुपर्नेछ । स्थानीय तहमा बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमको योजना तर्जूमा सहजीकरणका लागि उक्त योजनाको स्रोत पुस्तिका समेत प्राप्त भएकैछ । यसका अतिरिक्त स्थानीय आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्दै प्रजनन उमेरका महिला, बालबालिका तथा किशोरीमा हुने कुपोषण हटाउने लक्ष्य प्राप्तिका लागि थप सहजीकरण गर्न यसैसाथ संलग्न गरिएको क्षेत्रगत क्रियाकलापहरु समेत आवश्यकता अनुसार समाबेश गरि एकीकृत बार्षिक योजना तयार गरि कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु हुन अनुरोध छ। केन्द्रबाट प्राप्त हुने बजेट खर्च सम्बन्धी अख्तियारी र शर्तहरु यथाशिघ्र पठाईने व्यहोरा समेत आदेशानुसार अनुरोछ ।

(जनकराज शर्मा)
शाखा अधिकृत

बोधार्थ :
श्री जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय : आवश्यक समन्वय गरिदिनुहन ।
श्री सूचना तथा विद्युतीय सुशासन शाखा : website मा upload गरिदिनु हुन ।
श्री जिल्ला संयोजक, बहुक्षेत्रीय पोषण योजना : आवश्यक संयोजन र सहजीकरणका लागि ।

बहुक्षेत्रीय पोषण योजना अन्तरगतका क्षेत्रगत क्रियाकलापहरु :

१. कृषि क्षेत्र

- लक्षित वर्गको घरपरिवारमा करेसावारी निर्माण गर्ने ।
- करेसाबारी निर्माण गर्न घरपरिवारलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
- पोषणयुक्त खाद्यान्न उत्पादन गर्ने र यस्ता उत्पादनमा कृषकहरुको क्षमता बृद्धि गर्ने ।
- परम्परागत खाद्यवस्तुमा आधारित पोषणयुक्त आहारको तयारी बारे जानकारी बृद्धि गर्ने कार्यक्रम ।
- उन्नत बिउ प्रबर्धन, साना सिँचाईका कार्यक्रम संचालन गरी कृषि उत्पादन बढाउने ।
- जैविक मल तथा जैविक विषादी सम्बन्धी प्रयोगमा कृषकहरुलाई तालिम दिने ।
- पोषणयुक्त खाद्यवस्तु उत्पादन, उपभोग र उपयोगीता बारे प्रचार प्रसार गर्ने ।
- खानाका परिकार बनाउने तथा पोीषिलो खानाका परिकारहरुको प्रदर्शनी ।
- घर नजिक जग्गा नहुने परिवारको लागि च्याँउ, कौसी र गमला खेती ।
- स्थानीय जातका फलफुल (जस्तैःमेवा) उत्पादनमा प्रोत्साहन गर्ने ।
- मौसम र ठाँउ अनुसार पाईने तरकारी र स्थानीय खाद्य सामाग्रीको महत्व, फाईदा, संरक्षण, प्रशोधन र उपयोग बिधिबारे जानकारी ।
- कृषि प्राविधिकहरुको सुक्ष्म पोषणतत्वयुक्त खाद्यान्न सम्वन्धी क्षमता अभिबृद्धि गर्ने ।

२. पशुपंक्षी क्षेत्र

- पशु स्वास्थ्य शिविरमा पशुपंक्षीलाई खोप लगाउने कार्यक्रमलाई निरन्तरता/ विस्तारगर्ने ।
- कुखुरापालन, मौरीका घार, माछाका भुरा र अन्य पशुजन्य उत्पादनका साधन वितरणमा सहुलियत प्रदान गर्ने तथा तालिम दिने ।
- समुदायलाई पशुपंक्षीजन्य श्रोतको उत्पादन, उपभोग, तथा प्रशोधन सम्बन्धी सीपमुलक तालिम दिने ।
- पशुपंक्षीजन्य श्रोतको उपभोग व्यवहारमा सुधार गर्ने ।
- सुनौला हजार दिनका परिवारलाई प्रोत्साहनको लागि अण्डा, घिउ उपहार तथा वितरण गर्ने ।
- पशु सेवा प्राविधिक हरुको सुक्ष्म पोषणतत्वयुक्त खाना सम्वन्धी क्षमता अभिबृद्धि गर्ने ।

३. शिक्षा क्षेत्र

- बाल क्लब स्थापना तथा विस्तार गर्ने ।
- विद्यालयमा रहेका वाल क्लवहरुलाई जीवनपयोगी सीप र पोषण बिषयमा अभिमुखकिरण गर्ने ।
- अभिभावक तथा समुदायका सदस्यहरुलाई पोषण सम्बन्धि शिक्षा दिन सामाग्रीहरु तयार पारि वितरण गर्ने ।
- बालविकास सम्बन्धी योजना तयार गर्ने

- बिद्यालय दिवा खाजामा आइरनयुक्त आहार सुनिश्चित गर्ने ।
- घर तथा विद्यालयमा करेसाबारीको प्रवर्धन गर्ने ।
- शिक्षा क्षेत्रमा पोषण तथा सरसफाई सम्बन्धि क्षमता विकास गर्ने ।
- विद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण जाँच तालिका तयार गर्ने र प्रयोग गर्ने
- बिद्यालयमा किशोरीहरुलाई जीवनपयोगी सीप र पोषण बिषयमा स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।
- विद्यालय तथा प्रारम्भिक वालविकास केन्द्रमा, पोषण कर्नर, हात धुने स्थानको स्थापना शौचालय तथा खानेपानीको सुनिश्चिता गर्ने ।
- बालमैत्री शिक्षा र बालबालिकाको पोषण सुधारको लागि शिक्षक, बिद्यार्थी र अभिभाबक बीच अन्तरक्रिया ।
- स्थानीय विद्यालयको पाठ्यक्रममा जीवनपयोगी शिक्षा, पोषण व्यवहारमा सुधार समाबेश गर्ने ।
- महिला शिक्षिका र किशोरीहरुलाई सनेटरी प्याड निमार्ण, महिनावारी व्यबस्थापन, छाउपडी र पोषण सम्बन्धी अभिमुखिकरण ।
- बाल बिबाह बिरुद्धका अभियानहरु संचालन गर्ने ।

४. खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्र

- जोखिमपूर्ण समयमा साबुन पानीले हात धुने बानी व्यवहार प्रवर्धन गर्ने ।
- विद्यालयमा शौचालय, स्वच्छ पिउने पानी, साबुन पानीले हात धुने र महिनावारी भएका बालिकालाई सरसफाइका सुविधाको ब्यवस्था गर्ने ।
- समुदाय, संस्था र अन्य सार्वजनिक स्थलमा शौचालय प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
- खुला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा तथा पुर्ण सरसफाई अभियान सञ्चालन सञ्चालन गर्ने ।
- विभिन्न समुदायको लागि खानेपानी प्रशोधन प्रणालीको निर्माण, सञ्चालन, वितरण र ब्यवस्थापन गर्ने ।
- घरायसीस्तरमा सुरक्षित खानेपानीको उपलब्धताको सुनिश्चितता गर्ने साथै खानेपानी शुद्धिकरण गर्ने विधिको बारेमा जनचेतना अभिबृद्धि गर्ने तथा प्रोत्साहन गर्ने ।
- खानेपानी सरसफाइ क्षेत्रका सरोकारवालाहरुलाई अभिमुखिकरण ।
- पानी सुद्धीकरण बिधि तथा पानीका मुहान सुरक्षितको सुनिश्चिता गर्ने ।

५. महिला बालबालिका क्षेत्र

- समुदायस्तरमा प्रजनन स्वास्थ्य, सुरक्षित मातृत्व, महिनावारी तथा अन्य जीवनउपयोगी सीप र लैङ्गिक समता सम्बन्धि तालिममा पोषण बिषय समावेश गर्ने ।
- विद्यालय नजाने किशोरीहरुलाई जीवनपयोगी सीपबारे प्रदान गरिने तालिममा पोषण बिषय समावेश गर्ने ।
- महिनावारी र पोषणका बिषयमा परम्परागत अन्धविश्वास र परम्परा विरुद्ध पैरवी गर्ने ।
- घरपरिवारका सदस्यहरुका साथै सासुबुहारी र श्रीमान बीच अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा पोषणका बिषय समावेश गर्ने ।

- सामाजिक सुरक्षा संयन्त्रमा पोषण प्रवर्धनात्मक क्रियाकलाप एकीकृत गर्ने ।
- महिला समुह, सहकारी र संस्थाहरुलाई पोषण प्रर्बधन गर्न परिचालन गर्ने ।
- गर्भवती र सुत्केरी आमालाई सम्मान गर्ने ।
- महिला समुह, सहकारीहरुमा पोसिलो जाउलो, लिटो र आयोडिन नुन सम्बन्धी परार्मश र प्रर्दशनी गर्ने ।

६. स्थानीय सुशासन

- स्थानीय तहको आवधिक, बार्षिक तथा रणनीतिक योजनामा बहुक्षेत्रीय पोषण योजनालाई समावेश गर्ने ।
- १००० दिनका घर परिवारको तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने, पोषण प्रोफाइल तयार गर्ने र पोषणका सुचकहरु समावेश गर्ने ।
- किशोर-किशोरीमैत्री स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रमहरु एकिकृतरुपमा विस्तार गर्ने ।
- पोषण तथा खाद्य सुरक्षा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नको लागि विभिन्न वर्ग/समूह, घरपरिवासँग बहस-पैरवी बैठक गर्ने ।
- स्थानीय तह (गाउँपालिका/नगरपालिका) तथा वडा तहमा पोषण तथा खाद्य सुरक्षा निर्देशक समितिको गठन तथा समितिको नियमित बैठक सञ्चालन भएकोबारे सुनिश्चित गर्ने ।
- आपतकालिन अवस्थामा पोषण सम्बन्धी सुचना तथा पोषण निगरानी प्रणाली स्थापना र सवलीकरण गर्ने ।
- बाल संरक्षण अनुदान र पोषण भत्तालाई पोषण व्यवहार सुधारसँग आवद्द गर्ने ।
- पोषणमैत्री स्थानीय तह तथा स्थानीय तहको पोषण नीतिका लागि अभियान सञ्चालन गर्ने ।
- पोषण प्रवर्दनकालागी सार्वजनिक स्थानमा होर्डिङ बोर्ड, पोष्टर, ब्रोसर तयार गरी व्यवहार परिवर्तन सम्बन्धी चेतनामुलक जानकारी राख्ने ।
- बहुक्षेत्रीय पोषण योजनाबारे कर्मचारी, जनप्रतिनिधिहरुको क्षमता बिकास गर्ने ।
- स्वास्थ्य सस्थामा सुत्केरीहुन आउनेहरुकालागी प्रोत्साहन गर्ने ।
- समुदाय स्तरमा पोषण प्रवर्द्धन गर्न रेडियो कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- बहुक्षेत्रीय पोषण योजना कार्यान्वयनको नमूना तयार गर्ने ।
- बहुक्षेत्रीय पोषण योजनासँग सम्बन्धित क्रियाकलापहरुको अनुगमन गर्ने ।

बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम बजेट विनियोजन
आ०व० २०७५/७६

क्र.सं.	जिल्ला नाम	स्थानीय तहको नाम	बजेट रु. हजारमा
२६९	बझाङ्ग	छबिसपाथिभेरा गाउँपालिका	१२८४
२७०	बझाङ्ग	दुर्गाथली गाउँपालिका	१२३५
२७१	बझाङ्ग	केदारस्युँ गाउँपालिका	१४०२
२७२	बझाङ्ग	काँडा गाउँपालिका	१२३५
२७३	डोटी	दिपायल सिलगदी नगरपालिका	१६०४
२७४	डोटी	शिखर नगरपालिका	१७७७
२७५	डोटी	पुर्विचौकी गाउँपालिका	१४०२
२७६	डोटी	बुडिकेदार गाउँपालिका	१३६५
२७७	डोटी	जोरायल गाउँपालिका	१४८६
२७८	डोटी	सायल गाउँपालिका	१३२९
२७९	डोटी	आदर्श गाउँपालिका	१४५३
२८०	डोटी	के.आइ.सिंह गाउँपालिका	१३६९
२८१	डोटी	बोगटान गाउँपालिका	१३८९
२८२	अछाम	मंगलसेन नगरपालिका	१६९८
२८३	अछाम	कमलबजार नगरपालिका	१४५७
२८४	अछाम	साँफेबगर नगरपालिका	१६६९
२८५	अछाम	पंचदेवल विनायक नगरपालिका	१५५०
२८६	अछाम	चौरपाटी गाउँपालिका	१५४१
२८७	अछाम	मेल्लेख गाउँपालिका	१४५४
२८८	अछाम	बान्नीगढी जयगढ गाउँपालिका	१२३७
२८९	अछाम	रामारोशन गाउँपालिका	१४९९
२९०	अछाम	ढकारी गाउँपालिका	१४८४
२९१	अछाम	तुर्माखाद गाउँपालिका	१५६१
२९२	बैतडी	दशरथचन्द नगरपालिका	१५६६
२९३	बैतडी	पाटन नगरपालिका	१६०७
२९४	बैतडी	मेलौली नगरपालिका	१४२४
२९५	बैतडी	पुर्चौडी नगरपालिका	१८३३
२९६	बैतडी	सुर्नया गाउँपालिका	१३१८
२९७	बैतडी	सिगस गाउँपालिका	१४६७
२९८	बैतडी	शिवनाथ गाउँपालिका	१२७८
२९९	बैतडी	पन्चेश्वर गाउँपालिका	१३४५
३००	बैतडी	दोगडाकेदार गाउँपालिका	१४६२
३०१	बैतडी	डिलासैनी गाउँपालिका	१४३६
३०२	डडेलधुरा	अमरगढी नगरपालिका	१३११
३०३	डडेलधुरा	परशुराम नगरपालिका	१७८६
३०४	डडेलधुरा	आलिताल गाउँपालिका	१३७१
३०५	डडेलधुरा	भागेश्वर गाउँपालिका	१२५१
३०६	डडेलधुरा	नवदुर्गा गाउँपालिका	१३३८
३०७	डडेलधुरा	अजयमेरु गाउँपालिका	१२५७
३०८	डडेलधुरा	गन्यापधुरा गाउँपालिका	१२३५